

לדודה.... האמונה והטהרה הללו מעוררים את הבכי של ירח ימים, דמעות השמחות לעזוב את העבר ומכאוביו ולשוב לחיבה ראשונה ביתר שאת.

עוד מבואר מהאריז"ל (שער רה"ק יחוד טז) שהענין של חודש אלול משייך לפסוק "הנותן בַּיָּם דָּרְךְ", והגמטריא של 'דרך' הוא פעמיים 'יבק', ו'יבק' הוא גמטריא של ראשי תיבות 'יענך י-י ביום צרה', וכן ראשי תיבות של 'יעננו ביום קראנו'. וצריך להבין כיצד מתקשרים הדברים עם המבואר לעיל.

ענין מצות אירוסין וקידושין

ונקדים לבאר את אחת המצוות הנזכרות בפרשה והיא מצות 'כי יקח איש אשה', וזוהי המצוה שיהודי לא יתחיל לדור עם אשה ללא הקדמה של 'קנין אירוסין', והנה המצוה הזו מיוחדת היא מאד לגבי כל המצב של קדושת ישראל יותר מגויי הארצות, שהרי גוי וגויה הרוצים להינשא זה לזה, הקשר שלהם נעשה בהחלטה הזו, ואם אחד מהם יתחרט, יוכל לעזוב את הצד השני וזהו, אולם אצל ישראל קדושים אין היתר להתחיל לדור ביחד לפני שהאשה נקנית בקנין אירוסין, שמקבלת טבעת או שוה פרוטה מהחתן, והיא מתקדשת אליו, נאסרת על כל העולם באיסור חמור של אשת איש, ואינה ניתרת אלא בספר כריתות המבואר בפרשה, ואם לא ירצה לגרשה לא תוכל להתגרש מאליה, וההשתעבדות הגדולה הזו עצמה, עדיין אינה מתירה אותה לדור עם חתנה, שהרי 'אסר לנו את הארוסות', וצריכה היא עוד לחופה ושבע ברכות, וצריך להבין מה פשר וצורך הקנין האוסר על כל העולם.

עוד יש להעיר על מה שתקנו חז"ל שקנין האירוסין מכונה 'קידושין' להורות שהאשה נעשית לגבי בעלה כמו חפץ שהוקדש לרשותו, שכמו שחפץ של הקדש המשתמש בו מועל בו, כך גם באשה המתקדשת, אם תלך לאחר יהא זה מעל באישה וכו', שהרי רואים בפרשה זו עצמה להיפך שנאמר 'לא יהיה קדש' ו'לא תהיה קדשה' ושם המדובר שלא יחיו חיי הפקר הפתוחים לכל העולם, וכיצד יתכן

והנוגע לעניננו הוא שהרעיון הרוחני המקדש הזה אשר למעשה משרת הוא את הרצון הרע המבקש את הדבקות הארצית, הוא הנרמז בענין של ה'ניצוץ הקדוש הנופל לַשָּׁבִי' כי הנה רעיון קדוש וטהור אשר היה צריך למשוך את היהודי לדבקות רוחנית ויחולי לב של 'אחת שאלתי', למעשה מושך הוא את היהודי אל המותרות הארציים ומגשם אותו במרוצה כלפי תאוות עולם הזה, וגופו החומרי המרוצה בתאוותיו, ונראה לו שזאת היא מהותו וכך ראוי ונכון לו, נעשה בבחינת 'שמלת שביה' העוטפת את הניצוץ הקדוש המקורי המכוסה ונעלם בקרבו...

ולכן עבודת החודש היא 'אני לדודי ודודי לי', להחדיר את האמונה הבהירה והיסודית שיהודי לא שייך לארציות, יהודי שייך לשמים, וכתפלת משה 'איש האלקים' המבקש 'יד' מעון אתה היית לנו', כי המקום של יהודי הוא בגבהי מרומים, במקום של 'מעונה אלקי קדם', במקום של ה'שמחה במעונו', וכאשר יהודי שוכח ונופל ומוצא את מעונו בשפלותה של ארץ, מעורר אותו ה' ומבקש לפדותו ולהחזירו, וזהו 'תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם', ה' שובר את רוחו של אדם ובוה משמיע לו את הקול המבקש לשוב אל מעונו של ה', ועבודת החודש היא להרגיש את ההזמנה הזו, להרגיש את האהבה הלוחשת ברשפיה, לתפוס שכל הדבקות הארצית היא דבקות בבורות נשברים אשר לא יכולו המים, ולייחל ולבקש 'אלכה ואשובה אל אישי הראשון', גלגות שהמשיכה האמתית הצריכה למשוך את לבו של יהודי יש לה רק משאלה אחת, שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, להיות מוצפן בסוכת ה', בסתר אהלו, כאילו שלא יודעים ומכירים בכלל עולם ומציאות אחרת...

עם חיזוק האמונה הזו, ועם התמדת המבט האמתי הזה, מסירים את שמלת השביה, מגלים את המהות האמתית של 'לעשות רצונך אלקי חפצתי' הניצוץ הקדוש משייך אל מקומו, סוחר אחריו את הגוף החומרי, והגוף עצמו מרגיש טהור יותר, נעשה כשמלה לבנה של כלה, המתבלת מכל העולם ומתקדשת

'אחת שאלתי' של חודש אלול

הענין של חודש אלול הוא כידוע 'אני לדודי ודודי לי', ובזוהר חדש והאריז"ל ואור-החיים-הקדוש מבואר שעבודת החודש נרמזת בפרשת השבוע בפסוק 'ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים', ובספר תבונות מועד הארכנו בס"ד בענין הבכי הזה שהוא דומה לבכי של היפת-תואר כי מבואר באור החיים הקדוש שזהו בכי של ניצוץ קדוש שנשבה בין הגוים, וכעת רוצה לשוב לצור מחצבתו, וכעין זה כל יהודי אשר במשך כל השנה שכח מה'אחת שאלתי' שלו, והחל לבקש ולחפוץ כל מיני קנינים והשגות גשמיים מיותרים שאינם מהחלק שהכין לו ה' בעולמו ותפקידו – הריהו בבחינת שנשבה לבין הגוים, כי הראש שלו והלב שלו הופכים להיות כמו ראש ולב של גוי, שואפים למה שגוי שואף, ואף שבודאי כל יהודי בכל מצב שהוא עדיין מרומם הוא באלפי מדרגות מהגוי, בכל זאת יתכן ששורש הרצון הפועם בו ומפעילו נוטה הוא לכיוון של הגוי, כי כמו שהגוי שואף לדבקות ארצית, להתחבר ולהשיג וליהנות מהארציות, כל מהותו הוא להשתרש ולהיות מבוסס ו בטוח ושלו בתוך מציאות ההצלחה הארצית המקיפה אותו, כך יתכן שגם שורש ההפעלה של יהודי יהא חלילה בכיוון הזה...

ועצם המציאות שיהודי נופל למצב שכזה, זהו אסון גדול יותר מהמציאות של גוי החי בסגנון הזה, כי כאשר יהודי חי כך, זאת היא בחינה של 'ניצוץ קדוש שנפל לשבי', והעומק בזה הוא, כי סוף כל סוף יהודי יש לו משיכה לרוחניות ולדבקות בה', ולכן אינו יכול להרגיש מנוחה שלמה בדבקות והמשיכה הארצית, הרוחניות תמיד תטריד את מצפנו ומנוחת נפשו, ועל כן כאשר רוצה להשיג דבקות מושלמת בארציות, זקוק הוא למצוא איזה רעיון רוחני אשר יצדיק לו את דבקותו הגשמית, והיצר הרע הצבוע והצבוע יש לו הרבה רעיונות מקדשים שכאלו, יכול לפתות יהודי להשיג הרבה כסף מיותר בכדי שיוכל לתת כמה פרוטות יותר לצדקה וכו', והדברים ידועים בפרט לכל המתבונן בזה, ולא כאן המקום להאריך בזה.

שלושון 'קדש' משמש הן למשמעות של הפקר, והן למשמעות הפוכה של 'התייחדות'!

אלא הביאור הוא כך: לשון 'קדש' מורה על שטח השייך לצד אחד אך נותן רשות השתמשות מוגבלת לצד שני, ולמשל, בית המקדש הוא מקום קדוש כי שייך לה', אבל יש זכות לכהנים או לישראלים בתנאים מסוימים להיכנס לתוכו. וכן השבת היא קודש כי היא יום השייך לה', אבל מזמין הוא את ישראל לשהות בו עם תנאים מסוימים של מניעה מעשית מלאכה. [גם מצינו שישראל היו ב'קדש' שהיא עיר קצה גבול של אדום, ובכל זאת נאמר ש'לא הניח אדום את ישראל לעבור בגבולו, וקשה איך אם כן שהו בעירו 'קדש'! אלא שלכן נקראה העיר 'קדש' כי היתה שייכת לאדום, ובכל זאת הניח לזרים לשהות בתוכה].

ומעתה, האיסור של קִדְשׁ וקִדְשָׁה הכוונה שמישהו פותח את רשותו הפרטית ומתיר לכולם להיכנס שם [עם תנאים מסוימים כרצוננו], וזהו ממש מצב של הפקרות, ומצות הקידושין היא להיפך שהאשה לא תהיה קדשה לעצמה הפתוחה לאחרים, אלא תהא מקודשת לבעלה, הוא יקבל אותה לרשותו לפי תנאיו, והתנאי הראשון הוא שתהא מוכנת לבטל את מצב ההפקרות - תהא מוכנה ומסכמת להיות אסורה על כל העולם.

והנה גם בת ישראל השמורה, צריכה היא למצוא את חתנה, ובנות ישראל היו יוצאות וחולות בכרמים, והפתיחות הזו מבטלת קצת את הענין של 'כל כבודה בת מלך פנימה', וכדי לשרש ולבטל את הַזְכָּר והרושם של הפתיחות הזו כלפי חוץ, צריכה היא אחר כך בשעת קידושין להיאסר על כל העולם, שיהא ברור שכל הפתיחות הוא רק כלפי בעלה, וצריכה לדעת ולהאמין שזאת היא השלמות שלה, זאת היא צורתה המקורית הראויה לה מתחילת בריאתה. זאת היא המעלה של בני ישראל בנישואיהם, כי הם חוזרים לצורה המקורית שהכין ה' לעולמו, כל אחד יש לו את הצלע השייך לו מעיקרו, מהזמן שהוכרז בת פלוני לפלוני.

ובברכת אירוסין חותמים 'מקדש' עמו ישראל על ידי חופה וקידושין לרמוז שהקשר של כנסת ישראל עם ה' הוא גם כן בדרך של קנין האוסר אותה על כל העולם, וההסבר לכך פשוט הוא שהרי הצורה המקורית של הבריאה היא

'בראשית בשביל תורה ובשביל ישראל', זאת היא הצורה המושלמת של העולם שכנסת ישראל תהא דבוקה בדודה, כי חלק ה' עמו, לא יהא להם שום שייכות והתקשרות עם צד אחר או עם מצב של הפקרות.

ובזה מובן מה שאומרים (בפיוט יום ליבשה) 'שוב שנית לקדשה ואל תוסף לגרשה', ולכאורה למה צריכה כנסת ישראל קידושין שניים, והרי הנביא זועק 'אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתי' ומבואר שלא היה לכנסת ישראל בחינת גירושין, אך לפי המבואר שכל הענין של קידושין הוא לסלק את הרושם של הפתיחות כלפי העולם הגדול, ממילא כאשר כנסת ישראל פשעה ואמרה 'כי אהבתי זרים ואחריהם אלך', התברר שהקידושין הראשונים לא עשו את פעולתם, לא העמיקו את התודעה הברורה שהצורה הטבעית והמקורית והמושלמת של כנסת ישראל היא אך ורק 'אחת שאלתי... שבת בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו', ועל כן צריכה כנסת ישראל קידושין שניים שיהיו עמוקים ובהירים וברורים כל כך, שלא יהא שייך להתכחש להם. והרי זה כמו שהיה בבית המקדש 'קודש הקדשים' וכהן רגיל אין קדושתו מתרת לו להיכנס לשם, וכאשר נעשה כהן גדול מותר לו להיכנס לשם ביום הכפורים, ורואים ששייך קדושה נוספת על מי שקדוש כבר, וכמו כן כנסת ישראל אשר הקדושה הראשונה לא השפיעה עליה, צריכה להשיג קידושין שניים בבחינת 'קודש קדשים' והבהירות הגדולה של הקדושה הזו היא כבר תשפיע עליה לעזוב את כל אהבות הזרים האחרים.

שני חציי ה'דרך'

ומבואר לנו כעת, שיש שני דרגות בקדושה, יש דרגה שבו יש התענינות בצד אחר, אך מתחזקים ומנתבים את כל הפתיחות הזו כלפי הצד הראוי והנכון, ובקדושה כזו העיקר היא ההתבדלות והמעבר. ויש דרגה עמוקה יותר שבה מתבהרת הצורה המקורית של הבריאה, רואים בבירור שזו היא הצלע של זה, אין לה מישהו אחר היכול להתאחד עמה, וקדושה כזו אינה מתעסקת עם הבדלה, מאחדת מתוך עצמה.

וכידוע הגמרא בתחילת מסכת קידושין אומרת שקידושי אשה נקראים 'דרך',

ולפי המבואר הרי יש לדרך הזו שני חלקים, יש חלק שבו מתבדלים מהצד האחר, ויש חלק שבו מבררים להיכן אנו כן שייכים!

והנה מצות התשובה שבה שָׁבִים אל ה' וחוזרים להתקדש בקדושתו, יש לה דרך, וכמו שאומרים 'דרך תשובה הורית', והמצוה הזו מצויה בכל ימות השנה, ואם כן אפשר לצאת לדרך הזו לא רק בחודש אלול... אולם בכל השנה מתקדמים בחצי הדרך הראשונה, במהלך שבו עיקר העסק הוא בהתבדלות מהעולם של השקר והמותרות, כמו הבחינה של הקידושין הראשונים, ולכן הבת קול היוצאת בכל יום ואומרת 'שובו בנים שובבים' יוצאת היא מהר חורב שבו היו הקידושין הראשונים, וההתבדלות הזו קשה היא, כי המים הזידונים של כל תאוות העולם הזה מבלבלים ורועשים, ולכן מחצית הדרך הזו מלאה היא בשוועה של יענך י-י ביום צרה'... אולם כאשר מגיע חודש אלול, ומסירים את שמלת השביה, ומגלים את הקשר השורשי המקורי של 'קדש' ישראל לה', ומתגלה הטוהר של 'אחת שאלתי', זאת היא הבחינה של חצי הדרך השנייה, מדרגת הקדושה השנייה, שבה אין שום מקום לכל הבלבול והשקר, רואים בבירור להיכן אנו שייכים, כי חלק ה' עמו, וזהו 'הנותן בים דרך' שמתגלה שגם בתוך הים המבלבל שמסביב יש דרך יְבֻשָׁה וסלולה, ומחצית הדרך הזו היא הרמוזה בראשי תיבות של יעננו ביום קראנו, כי בחודש זה מתקבלים התפלות, כל המרבה לבקש רחמים זכות הוא לו.

ויש בענין זה רמז יפה, כי הנה על הגאולה העתידה מבקשים אנו 'נא הקם מלכות דוד ושלמה', והנה דוד חיבר את ספר תהלים שיש בו קי"ג פרקים ועם כ"ב הפרטים של פרק קי"ג הם קע"ב, וכאשר תצרך לזה את נ"ב פרשיות שבספר משלי יש לנו ביחד רכ"ד פרקים שהם כמנין 'דרך', והנה מחצית הדרך הראשונה מסתיימת בתהלים פרק קי"ב המתחיל ב'אשרי איש ירא את ה' ומסיים ב'תאות רשעים תאבד', כי בחצי הדרך הראשונה יש מלחמה בין יראת ה' לתאות רשעים, אך אחר המחצית הזו מתחילים בהלל של פרק קי"ג ב'הללו עבדי ה' השייכים כבר אל ה', וממשיכים לחזק את רצון השעבוד והעבדות הזו, עד שזוכים להגיע למצב של סיום ספר משלי שבו ברור כי 'שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל'.